

ชื่อเรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านประเพณีท้องถิ่นชุมชน บ้านกุศแสง
ตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร

ผู้วิจัย จุริยา จันลาวงค์ ปริญญา ค.ม. (หลักสูตรและการเรียนการสอน)

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. ศักดิ์พงศ์ หอมหวล ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
ดร. นลินรัตน์ อภิชาติ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านประเพณีท้องถิ่นชุมชนบ้านกุศแสง เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านประเพณีท้องถิ่นชุมชนบ้านกุศแสง และเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านประเพณีท้องถิ่นชุมชนบ้านกุศแสง ตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ประกอบด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายได้มาโดย 1) การเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านกุศแสง จำนวน 20 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 8-18 ปี ที่ให้ความสนใจและสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กเยาวชน ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านกุศแสงจำนวน 20 คน กลุ่มผู้นำชุมชนจำนวน 3 คน และตัวแทนครูจากโรงเรียนบ้านกุศแสง 2 คน 2) การสุ่มแบบง่าย โดยใช้การจับฉลาก โดยการเขียนชื่อภูมิปัญญาทั้งหมด 12 ท่าน ตามแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่จัดทำไว้ อย่างเป็นระบบลงในกระดาษที่ทำฉลาก จากนั้นจึงดำเนินการจับชื่อภูมิปัญญานั้นทีละคนแบบสุ่มจนครบตามจำนวนกลุ่ม ตัวอย่างที่ต้องการคือ 6 ท่าน การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม สักเกต จุดบันทึก และสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การสำรวจ และประเมินทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: 1. สภาพบริบทชุมชนบ้านกุศแสงตำบลวัฒนา อำเภอสังขจาย จังหวัดสกลนคร เป็นพื้นที่ราบลุ่มอยู่ใกล้กับภูเขา มีลำน้ำยามที่ไหลผ่านหมู่บ้าน มีประชากร รวมทั้งหมด จำนวน 449 จำนวน 101 ครัวเรือน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ประชากร ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมในชุมชนของตน คือ ประเพณีฮีตสิบสองแต่เด็กและเยาวชนในชุมชนไม่ค่อยเข้าวัดทำบุญในช่วงประเพณีต่าง ๆ และภูมิปัญญาในชุมชนขาดการถ่ายทอดภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ให้กับเด็กและเยาวชนใน ชุมชน จากการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า แหล่งเรียนรู้จะอยู่ที่บ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีชุดความรู้ของแต่ละท่านแตกต่างกัน และจากสภาพความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในชุมชนบ้านกุศแสง ผู้ให้ข้อมูล คือ เด็กและเยาวชน จำนวน 20 คน มีความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตนั้น เด็กและเยาวชนมีความต้องการเรียนรู้ เรื่องประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรม มากที่สุด ต้องการให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มากที่สุด ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วม โดย ให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด ต้องการใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวัน เสาร์-วันอาทิตย์มากที่สุด ต้องการใช้สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้สื่อของจริง มากที่สุด และจากการสำรวจทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนก่อนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านประเพณีท้องถิ่นชุมชนบ้าน กุศแสง จากแบบสำรวจทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 31 คน ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 6 คน กลุ่มผู้นำชุมชน ครู และผู้ปกครอง จำนวน 25 คน พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$) แต่ผู้วิจัยได้พิจารณา และนำทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระดับที่น้อยที่สุด 4 ลำดับ ไปออกแบบและจัด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชน บ้านกุศแสง

2. ผลการออกแบบกิจกรรม และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะ ชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านประเพณีท้องถิ่น พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาใน ท้องถิ่นและใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการคิด และปฏิบัติร่วมกัน นับว่าเป็น ประโยชน์อย่างยิ่ง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต้องใช้ข้อมูลจากหลายด้านและความ ร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านประเพณีท้องถิ่น ฮีตสิบสอง ในครั้งนี้ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ เด็กและเยาวชน กลุ่มผู้นำชุมชน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริง ซึ่งการวาง แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านกุศแสง

ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่นฮิดลิบสอง ซึ่งได้ประเมินทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความคิดสร้างสรรค์ 2. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง 3. ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4. ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล โดยได้นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็นข้อมูลในการวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีมติให้จัดกิจกรรมโดยให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เรื่องประเพณีท้องถิ่นฮิดลิบสอง โดยเน้นให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะชีวิต และออกแบบกระบวนการการเรียนรู้ที่พัฒนาแล้วเป็น “กระบวนการการเรียนรู้แบบ 3 : 5 : 7” ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ 3 ฐาน กระบวนการการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และฐานประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ร่วม 7 กิจกรรม ดำเนินกิจกรรมโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม

3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่น ฮิดลิบสอง ชุมชนบ้านกุดแสง จากการจัดกระบวนการเรียนรู้เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตหลังการจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้น ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านความคิดสร้างสรรค์ เด็กและเยาวชนสามารถแสวงหาความรู้ในการเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่นจากภูมิปัญญาและใช้จินตนาการของตนเองในการสร้างผลงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ โดยกล้าถามและแสดงความคิดเห็น และสามารถทำออกมาเป็นชิ้นงานได้อย่างหลากหลาย และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง 2. ด้านความตระหนักรู้ในตน พบว่า เด็กและเยาวชนจะเข้าใจความสามารถและความถนัดของตนเองสามารถเลือกทำชิ้นงานที่เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดทำให้มีความสุขในการทำงาน 3. ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า เด็กและเยาวชนสามารถสื่อสารกันด้วยภาษาที่ไพเราะน่าฟัง และมีความสุข เมื่อร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน และ 4. ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล พบว่า สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือกันมีความรักความสามัคคีในกลุ่มจัดทำผลงานจนเสร็จสมบูรณ์ และยังได้จัดทำผลงานสาธารณประโยชน์ เช่น การเผยแพร่ความรู้เรื่องประเพณีท้องถิ่นและการให้ความรู้แก่ชุมชน โดยการจัดนิทรรศการประเพณีท้องถิ่น จากการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านกุดแสง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่นทั้ง 3 ฐาน 7 กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าเด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80.00 ซึ่งทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม โดยก่อนการจัดกิจกรรมเด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิต อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 47.70

Title: Developing Life Skills of the Youths Through Local Tradition Ban Gudsang
Tambon Wattana Amphur Songdao Sakonnakhon Province.

Author: Miss. Juriya Chunlawong **Degree:** M. Ed (Curriculum and Instruction)

Advisors : Dr. Sakpong Homhuan Chairman
Dr. Nalinrat Apichart Committee Member

Rajabhat Maha Sarakham University, 2013

ABSTRACT

The purposes of this study were to study the problems and needs concerning organizing local tradition learning activities and developing life skills of children and youths in Ban Gudsang Tambon Wattana Amphur Songdao Sakonnakhon Province, organize the learning activities concerning developing life skills of children and youths through local tradition of Ban Gudsang, and study the results after organizing the activities. The mixed methodology, which is the combination between quantity and quality research, was used to conduct the study. The target group was chosen by 1) purposive sampling method which was used to sample 20 children and youths aged 8-18 years old, 20 guardians, and 3 village representatives 2) simple random sampling method which was done by drawing lots with 12 names of local wisdom informants in the village for each discussion group. 6 out of 12 informants were needed for the quality data collection which was implemented by observing, recording, and interviewing. The quantity data collection was implemented by survey and life skills evaluation. The data was analyzed by the average mean, standard deviation, and percentage. The results were presented in table and descriptive analysis.

The results revealed as follows: 1. Ban Gud Saeng is a lowland and is located near mountains. There is a river running through the village. There are totally 449 people and 101 households, and the main career of villagers is the agriculturist. Most of the villagers are Buddhists who still follow the old tradition called Heed Sib-Song. However, children and youths in the village are not likely to pay attention to the activities concerning the tradition; moreover, the local wisdom is rarely passed down to them. According to the local wisdom informants, the learning sources were at their houses, and each source had different knowledge depending on who the informant was. From survey about the needs concerning organizing life skills developing activity, 20 children and youths wanted the activities which could develop their life skills, and they wanted to learn about tradition and religion the most. They also wanted to learn from doing the real things by following the instructions of the local wisdom informants in the village. Saturday and Sunday were the period that they wanted to do the activities. The modern instructional aids were also needed. According to the life skills survey received from 31 participants consisting of 6 local wisdom informants and 25 village representatives, teachers, and guardians before organizing activities, children and youths had the average level of life skills ($\bar{x} = 2.94$). The 4 life skills which were self-awareness skills, creative thinking skills, communication skills, and interaction skill were selected to integrate with the activities because the youths had low level of the skills mentioned.

2. The results of designing activities and learning processes to develop life skills of children and youths through the local tradition revealed that using the learning sources in the village and group discussion technique were very useful. The information from various sources and the support from many people were needed to design activities. The activities organized in this study provided the opportunity children and youths, village representatives, teachers, local wisdom informants, and guardians to take part in doing the activities concerning local tradition seriously. The 4 aspects of life skills which were creative thinking skills, self-awareness skills, communication skills, and interpersonal skills were evaluated. The information about problems, needs, learning sources, and local wisdom informants were used to design the activities. The activities were designed to let children and youths learn about Heed Sib-Song tradition and do the real things so that they could have life skills. The

learning form of activities was 3:5:7 consisting of 3 learning bases, 5 leaning processes, and 7 activities in each learning base. The activities were implemented by group discussion technique.

3. It was found that children and youths had 4 life skills after organizing activities. The results revealed as the following. 1) As for creative thinking skills, children and youths could obtain the knowledge about local tradition from the informants by themselves; furthermore, they could use their own imagination to create the work creatively. They also had courage to ask some questions and express the opinions, and they could create a variety of work and be proud of their own products. 2) As for self-awareness skills, children and youths could understand their aptitudes and abilities; that is, they could choose the work which was suitable for their aptitudes to do. As a result, they did the work happily. 3) As for communication skills, children and youths could use the appropriate conversations to communicate with one another while creating the work; consequently, they could work together very well. 4) As for interpersonal skills, each group member helped one another to finish the work; moreover, they could distribute their work to the public. For example, they held the exhibition about local tradition for the villagers. After organizing the activities, it was found that the life skills level of children and youths was quite high. The percentage of life skills after organizing activities was 80% which was higher when compared to the former one which was 47.70 % considered low.